

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo.okm@gov.fi

Viite: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö VN/33727/2023

Asia: Saamelaiskäräjien lausunto luonnoksesta hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Saamenkielisen opetuksen saaminen on satunnaista ammatillisessa koulutuksessa. Tämän negatiivisen kierteen katkaiseminen saamenkielisessä koulutuspolussa on tärkeää, se vaatii sekä lyhyen aikavälin toimia että pitkän aikavälin suunnittelua niin lainsäädännöllisesti kuin opetuksen järjestämisen puolella. Saamelaiskäräjät korostaa, että saamelaisopiskelijoiden erityistarpeet tulee ottaa huomioon koulutuksessa ja arviointitilanteissa. Lisäksi oppimisen tuki ja mahdollisuus saada tarvittavaa tukea ja ohjausta opiskelussa ovat keskeisiä tekijöitä saamelaisopiskelijoiden menestymisen kannalta. Saamelaiskäräjät toivoo, että ammatillisen koulutuksen lakimuutoksessa huomioidaan saamelaisopiskelijoiden tarpeet ja oikeudet, jotta heillä olisi mahdollisuus saavuttaa koulutustavoitteensa omalla kielellään ja kulttuurillaan. Tämä edistäisi saamelaiskulttuurin ja -kielen säilymistä ja vahvistaisi saamelaisyhteisön osaamista ja hyvinvointia.

Saamenkielisten palvelujen edellytyksenä on saamenkielisen henkilökunnan riittävä saatavuus ja sen turvaamiseksi tulee tehdä toimenpiteitä myös ammatillisessa koulutuksessa. Ammatillisessa koulutuksessa suoritettaviin tutkintokokonaisuuksiin tulisi sisällyttää saamen kielen ja kulttuurin opintokokonaisuuksien suorittamisen mahdollisuus siten, että ne olisi mahdollista suorittaa normaalin valmistumisajan sisällä osana tutkintoa. Tämä koskisi muita ammatillisen koulutuksen tarjoajia kuin Saamelaisalueen koulutuskeskus, jonka tutkintorakenteisiin saamen kielen opintokokonaisuudet sisältyvät. Saamelaisalueen koulutuskeskus tarjoaa jo nyt saamen kielen ja -kulttuurin opintoja myös etäyhteyksin annettavana opetuksena. Tätä mahdollisuutta tulisi kaikkien oppilaitosten hyödyntää tarjotessaan opiskelijoilleen mahdollisuutta suorittaa saamen kielen ja kulttuurin opintoja.

Rahoitusjärjestelmä

Rahoitusjärjestelmän uudistukset eivät vaikuta Saamelaisalueen koulutuskeskuksen rahoitukseen. Vaikka Saamelaisalueen koulutuskeskus on rahoitusjärjestelmän ulkopuolella, tulisi rahoituksessa huomioida ne saamelaisopiskelijat, jotka suorittavat opintonsa jossakin muussa ammatillisessa koulutuksessa ja sisällyttävät opintoihinsa saamen kielen ja -kulttuurin opinnot.

Muu ammatillinen koulutus ja henkilöstökoulutus

Ammatillisen osaamisen syventävän koulutuksen tai täydentävän koulutuksen loppuminen voi vaikuttaa monella tavalla saamenkielisiin opiskelijoihin. Se voi esimerkiksi vaikeuttaa heidän mahdollisuuksiaan saada tarvitsemaansa erityisosaamista tai -taitoja tietyllä alalla. Tämä voi vaikuttaa heidän työllistymismahdollisuuksiinsa ja urakehitykseensä. Lisäksi koulutuksen tai oppimiskokonaisuuden loppuminen voi rajoittaa saamenkielisten opiskelijoiden mahdollisuuksia ylläpitää ja kehittää kielitaitoaan.

On tärkeää, että saamenkielentaustaisten opiskelijoiden tarpeet ja mahdollisuudet huomioidaan koulutusjärjestelmässä ja heille tarjotaan riittävästi mahdollisuuksia ammatillisen osaamisen syventämiseen ja kielitaidon ylläpitämiseen. Tällä tavalla voidaan turvata saamenkielisten opiskelijoiden tasavertaiset mahdollisuudet ja edistää heidän kulttuurista identiteettiään ja osallisuuttaan yhteiskunnassa.

Oppimisen tuki

Saamen kielilaisissa § 4 ja 19 oikeuttavat saamelaista käyttämään omaa kieltään viranomaisissa tai hänellä on oikeus maksuttomaan tulkkaukseen. Kielilain turvaama erityisoikeus kuuluu myös opiskelijoille. Tämä tulisi selkeästi mainita saamelaisopiskelijoiden oikeudeksi oppimisen tukea koskevassa lainsäädännössä.

Oppimisen tuen tarvetta kartoitettaessa olisi tärkeää huomioida, että saamenkielinen opiskelija ei saa opetusta omalla äidinkielellään. Oppimisen tuki saamenkielisille opiskelijoille tulisi järjestää ammattikouluissa kulttuurisensitiivisesti ja saamen kielellä. Lisäksi on tärkeää huomioida saamenkielisten opiskelijoiden erityistarpeet esimerkiksi opiskeluhuollossa ja uraohjauksessa. Oppimisen tuen tulisi olla kokonaisvaltaista ja monipuolista.

Saamelaisnuorten oppimisen tuessa tulisi riittävästi huomioida myös opiskelijan tulevaisuuden suunnittelun tuki. Opiskelijan hyvinvointiin vaikuttaa tieto siitä, että äidinkielen osaamisella on arvoa jatkokoulutusta suunniteltaessa. Oppilaan tulisi saada tietoa siitä, minkälaisia jatko-opiskelu- ja työmahdollisuuksia saamen kielen taito tarjoaa.

Jos tukitoimille on suuri tarve, se on oire siitä, että opiskelussa on ongelmia. Ei riitä, että pelkkää ongelmaa hoidetaan eli tukitoimenpiteitä kehitetään vaan pitää tunnistaa, että saamenkielisillä opiskelijoilla voi olla kielestä johtuvia ongelmia. Tämä koskee erityisesti heitä, jotka ovat peruskoulun suorittaneet saamen kielellä.

Tilauuskoulutus

Tilauuskoulutus on yksi tapa ratkaista saamenkielisen ja saamelaiskulttuuria tuntevan henkilökunnan saatavuusvajetta. Tilauuskoulutuksen rahoittajana tulee toimia tilaaja. Tässä herää huoli siitä, pystyykö esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhoitoalan toimijat tilaamaan kohdennettua saamen kielen ja saamelaiskulttuurin koulutusta. Kun rahoitusta ei voi hakea ulkopuolisilta toimijoilta, voi se karsia saamenkielisen koulutuksen tarjoamista.

Pirita Näkkäljärvi
puheenjohtaja

Bigga-Helena Magga
koulutussihteeri

Asiasta päätti puheenjohtaja 25.6.024.

Lisätietoja antaa: koulutussihteeri Bigga-Helena Magga, bigga-helena.magga@samediggi.fi 010 839 3121 / +358
(0)40 570 2786

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 3 pages before this page
Dokumentet inneholder 3 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 3 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 3 sider før denne side

Detta dokument innehåller 3 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foesatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende